

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 cor.
pe 1/4 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un rând: prima dată 10
bani; a doua dată 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.

Azîi abonamentele, cât și inserți-
unile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitate

Scrisori străinele nu se primesc.

Denunțianții.

Idra, ale cărei șapte capete crezusem că au fost nimicite prin cele din urmă trei alegeri de episcop, ear mișcă. D'o vreme încoace coloanele ziarului «Magyar Szó» sunt pline cu denunțări la adresa căpeteniilor din Diecesa Aradului. În primul rând este luat la țintă P. S. Sa Episcopul nostru Ioan I. Papp, pentru-că, vezi Doamne, se spriginește pe aleșii poporul, ear nu vrea să-și plece urechea la șoaptele mefistofelice ale denunțianților.

Astfel, chiar de sărbători, susamintitul ziar ungueresc publică nu mai puțin de cât patru coloane asupra «lucrării de sobol a Valahilor aradani»...

Articolul e datat din Arad, autorul lui este însă în birourile ministerului de interne. Confracții dela «Poporul Român» au dat în privința asta dovezi, fapte și nume.

Se înțelege, noi nu vom sta la discuție cu Românul nemernic care denunță instituțiile românești numai pentru a se răsbuna în contra unora ori altora.

Ținem să scoatem însă în evidență următoarele: «Poporul Român» desvâlise că denunțianții dela «M. Szó» cercase a-și publica prosa și în coloanele susamintitei foi române; nu i-s'a dat însă înținare, deși se laudase și așa zicând solicitase încredere în numele unui prelat român; în același timp voia să atace alți dignitari bisericești români.

Afirmările d'acum o lună ale «Poporul Român» sunt confirmate pe de-a întregul de articolul lui «Magyar Szó» dela 25 c. În articolul acesta este adică atacat, în primul rând, un — mort: Iosif Goldiș... De ce s'a întovărășit anume cu Mangra și cu prietenii aradani ai acestuia, căci numai astfel s'a putut întări în Diecesa Aradului grupul de naționaliști extremi, cari ar fi urmărit «spargerea integrității statului național maghiar și pacea internă a țării»... Grup cu atât mai de luat în seamă, cu atât mai periculos, cu cât inspiră o diecesă de 579.164 suflete.

Urmează apoi:

«Până ce în scaunul episcopal dela Arad a stat Ioan Meșianu, actualul mitropolit dela Sibiu, membrii acestei coterii n'au putut să se valoreze»...

De unde concluzia: pagubă că s'a rostogolit sistemul meșianist...

Meșianist infocat este deci denunțianțul păcătos și-și vine să nu crezi, dacă nu ai ști și nu s'ar fi dovedit, că denunțianțul este Român.

Nu este destul că el atacă adică violent «Tribuna» și pe conducătorii ei toți, ci merge încă până să acuze Sinodul că de ce a ales episcop pe P. S. Sa I. I. Pap, să acuze pe credincioșii episcopului pentru-că la alegerile congregaționale au

luptat bărbătește, pentru-că nu s'au dat instrumente la alegerea din Pectca și Nădlac, ba acuză până și pe șirienii pentru primirea bună ce li-au făcut astă-vară învățătorilor adunați acolo la conferența lor obișnuită anuală. Ba e indignat denunțianțul până și de adresa adunării din Chișineu, căci nu-i vine la socoteală legătura dintre episcopul care a scris Memorandul și poporul care îl este recunoscător episcopului pentru aceasta. Are chiar nerușinarea să acuze de ce episcopul a înălțat la rang pe R. R. Ciorogariu... și de ce a dat briu roșu veneratului preot Augustin Beleş.

Atacă, în același timp și banca «Victoria».

De apărare, față de astfel de acuze, se înțelege: n'are nevoie nici P. S. Sa Episcopul, nici sfetnicii săi, nici banca «Victoria»... Toți noi avem un singur for, cărui să dăm seamă: corporațiilor competente bisericești și poporului. Ear corporațiile, așa știm, sunt în deplin acord și înțelegere cu episcopul, după cum și fruntașii poporului desigur n'are să le impute că luptă prea înveșunat, ci poate că dorința generală ar fi să fim cu toții mai organizați, mai disciplinați și mai gata de jertfă...

E însă ceva trist la mijloc: când ne denunță spionii nemernici, când dau asupra noastră navală șovinistii exaltați, când instituțiile noastre bisericești naționale sunt făcute țintă de asalt, ear apărătorii și conducătorii acestora sunt terfeliiți de presa maghiară în chipul cel mai infam, p'atunci noi, în loc să ne apărăm toți și să ținem piept dușmanului firesc, ne bănuim între noi și ziarul român brașovean găsește adevărat deliciu să-i denunțe Românii ca pe niște răi naționaliști pe cei-ce în ochii șovinistilor sunt adevărat postav roșu.

Semnalăm această tristă aparițiune. Am semnala și altele, tot așa de triste, dacă n'am spera că deși cu încetul, dar odată tot au să se convingă toți că numai dovedind solidaritatea prin fapte, ear nu propagând-o prin vorbe, — că numai iubindu-ne sincer și apropiindu-ne d'olaltă frățește, se poate ajunge la bine.

Altfel cu cât spionii nemernici vor ști că înțelegerea lipsește dintre noi, cu cât vor vedea că ziarele române, organe ale aceluiași partid, se ceartă între ele, cu atât vor fi mai îndrăzneți, cu atât stăpânii lor vor încerca și ei să ne spargă...

Deocamdată trăim în era denunțărilor. Denunță «Magyar Szó», organul lui Tisza, denunță «Gazeta», organul intrasingenților din născare, denunță chiar «Epoca» din București, care în numărul dela 10/23, aproape d'odată cu «Magyar Szó», scrie:

«Azi aceeași clică (Românii din Arad), care atunci forma pe «mândri tribuniști» vrea să candideze cu guvernul!»...

Organul guvernului ne injură că suntem prea naționaliști, un organ bucureștean

— desigur informat tot de p'aici — vine cu învinuirea că vrem să ne dăm cu guvernul.

Ear toate acestea pe vreme când în contra ziarului nostru sunt în curgere trei procese de presă ear pe cale administrativă-polițială tipografia noastră, în decurs de o singură lună, sub diferite motive trase de păr, a fost amendată de patru ori. «Salvatorii» naționali ș'acum și în trecut beneficiară însă de — anonim.

Oare, Doamne, cine poate fi mizerabilii cari să verse venin între noi?

Și după atâtea lupte date cu credință, să mai fie — afară de cei cari vor să pescuiască în tulbure — Români dispuși să creadă că se poate găsi între Români o grupare de oameni capabili a se vinde guvernului?

Românul care pune pe tapet asemenea chestii, nu vede și nu simte oare că dă guvernului imbold să ne trateze ca pe niște păcătoși?

Bărbați chemați să conlucreze la scoaterea poporului din actuala stare tristă, să nu aibă oare preocupări mai senine, decât să semene vrajbă, să alimenteze cel mai disgustător păcat: denunțarea?!

Mărturisiri prețioase.

Incep să se arate și printre Unguri câte unul care să aibă curagiul a spune adevărul în afaceri de maghiarizare.

Un astfel de Ungur publicist este Rácz Gyula, care polemizând cu archișovinistul Dr. Ajtai, scrie următoarele în «M. Közélet»:

«Și să ne întrebăm apoi: oare puterea de asimilare a Ungurilor ne îndreptățește la speranțe așa mari ca cele exprimate acum de curînd de Dr. Ajtai, când se știe că cei trei miloane Valahi sporesc ca număr nu numai în chip firesc, prin nașteri, dar și prin asimilare. Dușmanul cel mai compact al maghiarismului sunt Valahii, cari atât în urma mulțimii lor, precum și a ocupațiunii, locul unde trăiesc, poziție topografică și a firei lor, sunt cel mai puțin accesibili pentru maghiarizare»...

Să ne oprim aci și să scoatem în evidență un lucru: pentru-că nu suntem accesibili maghiarizării, o revistă științifică maghiară ne socotește dușmani ai maghiarismului!

Să mergem însă mai departe.

Același publicist scrie:

«Cu sutele de mii de Români Ungurii nu vin de loc în atingere.

«Se adaogă către aceasta alipirea caracteristică a Românului pentru naționalitatea sa, apoi încultura lui, prin care silește așa zicând pe Maghiarul și Sasul mai cult să învețe limba românească. Din nenorocire adică, limba românească este ceea-ce se numește lingua contagiosa. Femeia română este și ea o mare propagatoare a limbii române;

unde și-a pus ea piciorul, acolo bărbat și copil se romanizează. Valahimea care trăiește izolată, cu o stăruință slavică și iuțeală rară, atacă rînd pe rînd insulele săcuiești, săsești, sîrbești și svăbești.

Și le romanizează, se înțelege.

O recunosc aceasta totuși căți au studiat chestia naționalităților și în capitolul »IV Cuceriri și pierderi« a lucrării d-lui Russu Șirianu (*Românii din statul ugar*) se arată comitat de comitat acest adevăr, mărturisit de altfel de cercetările oficioase maghiare.

Intrebăm atunci: de ce guvernantul se mai poticnesc să maghiarizeze astfel de popor?

CREDEUL NOSTRU.

Lunecând înapoi cu gândul la trecutul nostru și aruncând o privire, cât de palidă fie la șirul luptelor pentru existența noastră, ni-se reoglindează multe neajunsuri și zile negre ce ne-au călăuzit în îndelunga noastră trăinicie, începând dela acel leat, când la răvașul vremei nici nu eram luați în socotință, până în zilele noastre, ce încep a răspândi înveselitoare raze de lumină.

Din învălmășeala luptelor însă prove dința divină și vrednicia strămoșilor ne-au lăsat scumpa moștenire: *limba și biserica*, acele tezaure scumpe și neprețuite mărgăritare, de care oardele păgâne n'au fost în stare a ne despărți, sabia inamicului nu le-a putut nimici și cruzimea tiranilor, ce domnea peste corpurile noastre, nu le-a zdrobit.

Ideile, cărora, voesc să le consacrez câte-va momente, se făuresc de o bucată de vreme în societatea bunilor Români, cari se interesează de soarta obiditului nostru neam.

Limba română este o condițiune sine qua non pentru existența noastră, ca popor român. Prin ea ne deosebim de alte popoare, cu cari în alte privințe, putem să avem multe note comune. Ea este: *un tezaur născut cu noi la țara maicei noastre dulce ca sărutările mamelor, când ne aplecăm la sînul lor. Tezaur mai scump de cât viața, tezaur care de basm fi pierdut, de l'am perde, de vom suferi ne-odată, ca cine-va cu puterea sau cu înșelăciunea, să ni-l răpească din mâinile noastre, atunci mai bine să ne înghită pământul de vii.)*

Firul luptelor noastre se învîrte în jurul limbii și bisericii. Strămoșii deși au trebuit să îndure multe prigoniri din partea jugului tiran, deși am fost copleșiți de nenumărate influențe străine — tot atâtea impedimente pentru dezvoltarea limbii noastre — totuși au fost învredniciți de norocul, de a ni-o păstra și a ni-o lăsa moștenire, ca cel mai prețios testament, ce puteau să ni-l dea.

Am fost hărăsiți de vitreaga soarte, multe să suferim, poate ca astfel să ne oțelim puterile în luptă pentru croirea unui viitor mai fericit.

Cât a trebuit să suferim, câte atacuri câte amenințări și câte batjocuri ne-au făcut străinii, ni-le mărturisește istoria. Aaron Florian în »Istoria lumii« astfel glăsuiește:

»Începutul ce-l ai este necunoscut, numele ce-l porți nu este al tău, nici pământul pe care-l locuiești; soartea ta așa a fost ca să fii tot așa după cum ești, lapdă de începutul tău, schimbă-ți numele sau primește pe acela care ți-l dau eu, ridică-te și du-te din pământul pe care-l locuiești, căci

nú este al tău și nu te munci înzădar, căci tu nu poți fi mai bine, de cum ești«.

Aceste adevăruri ne reoglindează tragedia strămoșilor noștri, ce ne-o plănuiau străinii, căror noi ca popor băstinaș le-am dat bună pace, să-și croiască soartea după cum ei vor.

Noi Românii mult timp respirați fiind, nu ne-am putut da socoteală despre numărul nostru și astfel stînd lucrul, multă vreme nu ne-am încercat puterile a le măsura cu străinii pentru dobîndirea drepturilor noastre sociale, ci toată lupta se reducea numai la apărarea limbii și sărăciei noastre.

Pe timpul, când am început a ne demetici din învălmășeala curentelor străine, se vede mai clar tendința de a ne păstra și cultiva limba și a o face după putință pe înțelesul tuturor. În aceasta privință avem urme la Simion Ștefan, care în predoslavia Noului Testament a Ieromonachului Silvestru astfel glăsuiește:

»Bine știm însă, că cuvintele să fie ca banii — că banii aceia sunt buni, care umblă în toate țările, așa și cuvintele acele sunt bune, care le înțeleg toți și drept aceea ne-am silit, încât am putut să isvodim așa cum să înțelegem toți. Sau dacă nu vor înțelege toți, nu-i de vina noastră ce-i de vina celui ce a respirat Românii printre alte țări, de și-au mestecat cuvinte cu alte limbi de nu grăesc toți într'un chip«.

S'au ivit pe orizontul literaturii slaviți apostoli. Un George Lazăr însuflețit de ideea renașterii noastre culturale trece în România, Aron Pumnul pleacă în Bucovina, un Cichindeal luptă la Arad, colonia română din Buda lucră pentru tipărirea cărților române, scolile din Blaj dau a pleadă de pioneri pentru a desfășura lupta întru apărarea, păstrarea și cultivarea limbii.

În vremurile noastre însă se dezvoltă un curent bolnăvicios. Să nasc spre scăderea noastră mulți tineri din sînul obiditului nostru neam, cari sub influența unei culturi străine, nu dau nici o valoare limbii materne, în care strămoșii și-au doinit durerile, și-au mîngăiat sufletul, și-au exprimat bucuria și veselia, sunt familii cari nu știu de dragul cui, mai bucuroși își învață copil în limbă străină.

Avem un public mic cu carte, dar mai mic, căruia să-i placă a ceti cărți românești mai cu drag de cât cele străine.

Sunt și de aceia cari se lapdă de neam făcându-se coadă de topor în mâinile străinilor. Acești rătăciți au slăbiciunea de a-și îndrepta răutăcioasele porniri și în contra al doilea factor a existenței noastre naționale — tot atât de însemnat ca limbă — contra bisericii.

Biserica, ca lăcașul lui D-zeu ne-a fost scutul mîngăierii sufletești. În toate timpurile ea ne-a primit sub oblăduirea sa pentru a mulțumi lui D-zeu în vremuri senine, a rămânea constanți și tari cu credința în El pururea, și a spera ca din timpurile de grea încercare să se desfășure un viitor mai fericit și pentru noi. În misiunea sfântă a ei ni-se reflectează »susținerea nestirbită a principiului autorității și disciplinei bisericești, nestirbita domnie a interesului comun și necondiționata subordonare de ori-ce interes particular, spiritul legalității, dreptății, frățietății, al patriotismului și loialității către tron«¹⁾

După un îndelung timp de umilință pro-vedința divină ne-a trimis la cărma biseri-

cii noastre naționale pe marele bărbat al neamului Andrei baron de Șaguna, care a știut să deslege »scrisorile nedreptății« și să ne croiască aceea soartă de care azi ne bucurăm.

»Biserica dreptmăritoare a răsăritului trebuie să aibă precum de fapt și are o misiune dublă, un rol cu mult mai important, ca alte biserici și anume *moralizarea și conservarea noastră națională*«.

Trăim însă într'un timp când biserica este încunjurată de inimizți interni și externi. În lupta idealismului și-a ocupat loc lupta patimilor, în urma căreia biserica ne pare izolată. Dar avem să luptăm contra slăbiciunilor și patimilor, căci noi numai prin biserică și idealismul ei ne putem susține, numai ea poate fi far conducător de existență și în viitor. De aceea ni-se impune sfânta datorie de a ne alipi de biserică, îndeosebi acum când iese la iveală o nouă direcțiune contrară ei, direcțiunea »pseudo-reală« spriginită și favorită în multe privințe și de legile țării. Avem mulți inimizți. Pocăiți fără de suflet, teosofii cu teorii fantastice, și francmazonii cei hulitori de cele sfinte se înmulțesc zilnic. Sunt mulți pentru cari religiunea e un lucru de comerț.

Multă stricăciune cauzează bisericii noastre naționale slugărnicia ce o nutrim. Ne batjocorim, ne hulim unul pe altul în detrimentul nostru spre bucuria străinilor.

Stavilă trebuie pusă acestor slăbiciuni. Aici i-se cuvine un rol important ziaristicii noastre. Ea are să se ocupe cu lucruri folositoare și edificatoare pentru neam, nu cu articoli îndreptați contra persoanelor, cari în viața noastră socială, bisericească și politică au dus și duc un rol însemnat.

Ponegririle și calomniile n'au loc între oamenii cinstiti. Numai înconștienții și conștienții interesați și rău voitori se ocupă cu aceasta meserie catilinară. Sau doară așa cugetă cine-va, că prin calomnieri, prin minciuni perverse, prin batjocoriri, prin panfleturi imorale voiește să ajungă mentorul neamului nostru?

Prin ponegrirea fețelor bisericești, slăbim biserica; prin atacarea persoanelor, cari numai pentru binele obștească luptă, slăbim națiunea.

O falangă puternică să fim! Dragostea creștinească cea aducătoare de bună înțelegere și foloase nenumărate pentru națiune, să se sălășuiască în noi.

Și ne împlinim datorie față de limbă și biserică, căci numai prin ele e asigurat traiul nostru ca națiune română în viitorul, care este în mâna lui Dumnezeu, dar și în vrednicia noastră. Numai prin acești doi factori îl putem croi spre fericirea urmașilor noștri. Aceste să ne fie credeul nostru.

Interpelarea dlui P. Grădișteanu.

În ședința dela 10/23 c. a Senatului român dl P. Grădișteanu a interpelat guvernul român asupra a două chestii: proiectul lui Berzeviczy și situația Ungurilor din România.

»Voința Națională«, dă următorul resumat despre această interpelare și răspunsul d-lui ministru Haret:

Dl Grădișteanu face o critică a proiectu Berzeviczy și spune că vigoarea poporului român de peste Carpați îl face să creadă că acest proiect va produce efecte cu totul contrarii de cât acelea așteptate de națiunea maghiară. (Apl.)

D-sa amintește protestarea pe care a făcut-o Ion Brătianu contra tendinței de maghia-

¹⁾ Cipar în discursul său »Puterea de viață a națiunii române«.

¹⁾ A. Mocsonyi »Situația și misiunea bisericii«.

rizare și îndeamnă actualul guvern să facă același lucru.

Oratorul termină amintind că la 1906 se împlinesc 18 secole de la venirea lui Traian în Dacia și tot atunci se împlinesc 49 de ani de la Domniea M. S. Regelui Carol. Roagă pe ministrul instrucției să organizeze cu această ocazie o serbare demnă pentru memoria lui Traian și pentru Domnia M. S. Regelui Carol I.

Dl. Sp. Haret, ministrul instrucției, spune că nu poate răspunde nimic în ceea ce privește proiectul Berzeviczy, căci ar însemna ca să ne amestecăm în afacerile altora și să dăm ocazie ca și alții să se amestece în afacerile noastre.

În ceea ce privește atacurile presei maghiare și a sentimentelor Ungurilor despre noi, oratorul răspunde că fiecare face ceea ce simte.

Singurul lucru la care dl. ministru ar fi trebuit să răspundă, era partea a doua a interpelării dl. Grădișteanu, aceea privitoare la școlile ungurești din Capitală.

Această parte însă n'a dezvoltat-o, mărginindu-se numai a o atinge în treacăt.

În ceea ce privește însă aceste școli, oratorul spune că a luat toate măsurile spre a funcționa după legile și programele școlare.

Dacă dl. Grădișteanu cunoaște vre-o abateră, îl rog să mi-o comunice și-i asigur că voi face să înceteze ori-ce neregularitate.

Prin noul proiect asupra învățământului privat, deus la Camera, dl. ministru spune că a prevăzut cele mai serioase și eficiente mijloace de control.

Dl. ministru spune că va lua de asemenea măsuri și pentru organizația învățământului populației eterogloze.

Dl. Grădișteanu, în replică, zice că n'a înțeles să ne amestecăm în treburile altora.

Trebuie însă să se știe în toate părțile că suntem o națiune de patrioți cari știm să ne iubim țara și să ne sacrificăm viața pentru ea. (Aplauze).

Sedința se ridică la orele 4.

Învățământul privat în România.

Dl. Spiru Haret, actualul ministru de instrucție publică a depus, după cum se știe la biroul Camerii un proiect de lege care e menit să reguleze învățământul public în România.

Despre discuția lui în Cameră se dau următoarele amănunte:

Dl. I. Bianu, raportor dă citire raportului și proiectului de lege pentru organizarea învățământului particular.

Dl. Al. Marghiloman roagă Camera de a amâna pentru Lună discuțiunea acestui proiect de lege, care prezintă o mare importanță. Situațiunea politică ne-a împedat de a studia acest proiect de lege, din care unele dispozițiuni sunt în conflict cu Constituțiunea. Într-o țară vecină, reforma învățământului ridică protestări violente. N'ar trebui să fim și noi acuzați de a atenta la libertatea învățământului printr-o lege introdusă în mod pripit.

Dl. Spiru Haret: Vă aduceți aminte, dl. deputați, că proiectul de lege a fost primit cu aplauze. Comitetul delegaților l'a studiat timp de trei zile, raportul a fost distribuit Miercuri și toată lumea a avut timp destul pentru a-l studia. D. Marghiloman semnaleză două inconveniente de ordin constituțional; n'are decât să le indice.

Se respinge amânarea discuției generale.

Dl. Take Ionescu, în discuția generală spune că proiectul este inoportun. Nu înțeleg prin discursul meu, zice d-sa, să propun un amendament, dar nu putem să las să treacă un proiect, care atinge așa de mult principiile constituționale, fără a lua cuvântul.

În țările autocrate ca Rusia, învățământul poate face sărituri și se pot face schimbări în organizarea lui, dar la noi legiuitorul i-a stabilit bazele esențiale, Articolul 23 din Constituție ne spune că învățământul este liber, că se garantează libertatea învățământului, atât cât nu atinge bunele moravuri, și ordinea publică, — și că în sfârșit învățământul primar este obligator în România. Tot ce nu e conform acestui articol este ilegal. Așa dar în școlile particulare se poate învăța tot ce intră în

limitile acestui articol. Statul este liber de a da sau de a refuza elevilor școlilor private, certificatele de studii. Ori, eu cred că Statul ar avea interes ca învățământul particular să se dezvolte de oare-ce școlile statului sufăr de pletora de elevi. Așa fiind, mi-se pare că acest proiect este izvorit dintr-o concepțiune autoritară cu totul extra-ordinară. Pe de o parte găsim principiul socialist: fixarea salariilor profesorilor de către minister. Înțeleg să se ceară un minimum de salar pentru un lucrător, dar pentru un profesor secundar! De unde își ia Statul dreptul de a se amesteca în contracte între particulari?

Dacă este conflict între direcția școlii și profesori, ministerul e acela care decide. Este oare aceasta o chestiune de ordine publică, sau de bune moravuri?

Cu ce drept se hotărăște ca un străin să nu poată deschide școală decât după ce a stat 3 ani în România? E mai rău decât în Rusia Ministrul instrucției împiedică pe părinți de a-și trimite copiii la școlile cari le preferă. D-sa vrea să apere religiunea mosaică de protestantism! Cine i-a dat însă mandat?

Profesorul unei școli particulare trebuie negreșit să aibă $\frac{3}{4}$ din salariul unui profesor de la stat. Dar dacă vrea să profeseze mai puțin? Ministrul îl împiedică.

Mă întreb ce s'a petrecut în această țeară pentru-ca un partid politic să împingă așa de departe autoritarismul? Alte au fost marile principii dela 1866. Ne siliți pe noi conservatorii să apărăm libertățile.

Proiectul este destinat să acopere o greșală: procesul călugărițelor.

O voce: La care a pledat dl. Xenopol.

Dl. Take Ionescu: Nu era singur, dar cei cari erau, aveau dreptul să fie acolo, căci avocatul are dreptul să-și exercite profesiunea.

Procesul călugărițelor catolice a fost o greșală. Eu nu cred în pericolul catolic, și n'am crezut nici odată. În scurt, contrar spiritului modern al statului nostru.

Dl. P. P. Carp: Imi încep cuvântarea printr-o rugăciune: facă cerul să nu se găsească vre-un Jeszensky, care să traducă această lege în limba maghiară!

Proiectul înlănțuiește așa de mult libertatea învățământului încât nu cred să se poată găsi un partid liberal care să-l voteze.

Războiul ruso-japonez.

Londra, 26 Dec. »Times« a primit din Peking știrea că acolo au fost confiscate 3 milioane cartușe destinate să fie trecute în Port-Arthur.

Berlin, 26 Dec. »Tagblatt« primește știrea că în timpul din urmă comunicația pe calea ferată transiberiană s'a întrerupt în multe rinduri, provocându-se astfel grave complicațiuni. Se pare că Japonezii au reușit să strice calea ferată în mai multe locuri.

Londra, 26 Dec. Din Seoul se anunță că în părțile nordice ale Coreei Japonezii și Rușii s'au încăierat zdravăn. Pretulindeni Japonezii biruiesc și Rușii bat în retragere.

Săpătura la Kikvanșan a fost făcută prin pământ stâncos și anume sub forma de două tunele cu mai multe ramuri fiecare din ele. Explozia a sfărâmat contre-scarpa, escarpa, caponiera și parapetul, deschizând spărturi mari. Se vede că Japonezii întrebunțează mijloace de asediu, cari crută pierderile de oameni. Dintr'un întâi au cercat să aplice teoria atacului așa cum se învăța în școlile din Europa, dar teoria a dat greș și a trebuit să se întrebunțeze tot minele. S'a mai dovedit că teoria fortificațiilor, a încingătoarelor de forturi chiurassate, cari pot ținea sub foc locul intermediar, e singura adevărată. O cetate întărită astfel poate aduce mare folos, ținând în loc mare parte din armata dușmanului. Dacă armata dela Port-Arthur era la Liaoyang sau la Șaho, poate se întâmpla catastrofa pentru Ruși.

Escadra lui Rojdestvenski a trecut la 19 Dec. pe la Cap, la 15 Oct. plecase dela Libau (dec'i-a trebuit 2 luni și 4 zile ca să facă drumul până acolo) și a isprăvit jumătate din calea întreagă de 17.700 de mile ce a avut în Marea

Galbenă. La Diedo-Suarez, în Madagascar, se va întâlni cu escadra lui Folkersram, care, trecând prin canalul Suezului, și a scurta drumul cu 4000 de mile. Facând socoteala de pe luteala cu care a înaintat până acum Rojdestvenski, flota întreagă va putea fi în Marea Galbenă pe la sfârșitul lui Ianuarie viitor, dacă nu i-se va întâmpla avarii și dacă nu va avea să se oprească spre a lua cărbuni pe mare.

Flotele merg încet, între altele, pentru a nu suferi stricăciuni, ci a ajunge în stare bună pe teatrul războiului. Admiralul Togo e și pe cale pentru a da piept cu Rojdestvenski.

Correspondentul din Petersburg al ziarului »Köln. Zeitung« arată că un om de stat rus i-ar fi spus că Rojdestvenski nu va căuta a merge la Port-Arthur, ci la Vladivostok și că atacul contra flotei japoneze va avea loc în Maiu, când a treia escadră a Balticeii va veni dinspre Sud. De altfel în Februarie Kuropatkin va lua din nou ofensiva. Războiul, ori cât ar fi să coste, va fi dus până la nimicirea Japoniei.

DIN ROMANIA.

Înmormântarea doctorandului Borhină. Vineri d. m., s'a făcut înmormântarea nefericitului doctorand în medicină Ștefan Borhină fiu de țăran din Reșinar, fost intern la spitalul Colentina, decedat în urma unei infecțiuni provenită la disecarea unui cadavru.

După oficierea serviciului divin, la spitalul Colentina, dl. prof. Dr. I. Cantacuzino rosti o cuvântare în numele Eforiei spitalelor civile.

D-sa a arătat greutățile ce au de întâmpinat medicii în profesiunea lor și pericolul la care sunt expuși în lupta pentru progresul științei. A lăudat mult calitățile nefericitului doctorand mort în lupta pentru știință.

Printre coroanele depuse se remarcă: cea a »Uniunii studenților«, a colegilor studenți în medicină; a internilor din com. Rășinari, a funcționarilor Eforiei spitalelor. a »asociației medicilor«, a familiei Droce, a »soc. popicariilor«, a »soc. muzicale Mugurul«, a Academiei Române, a familiei defunctului, etc.

Dela spital, cortegiul a plecat spre cimitir, urmat de colegi de universitate și de profesori ai facultății de medicină, în frunte cu dl. Dr. prof. Măldărescu, decanul facultății.

La »asociația studenților în medicină« au rostit discursuri d-nii Dr. Mirinescu și studenții în medică I. Jianu și Munteanu.

Înmormântarea s'a făcut la cimitirul Sf. Vineri, unde s'a mai rostit câte-va discursuri.

Din străinătate.

Din Maroc. Chestiunea marocană ia un caracter foarte grav. Se spune că a luat întâietatea partidul fanatic.

Fostul pretendent Buhamara, care timp de doi ani a condus revoluția în contra sultanului s'a împăcat acum cu acesta, încheind un pact în vederea unei acțiuni comune a tuturor marocanilor.

Partidul predominant la curtea marocană ar voi ca sultanul, în locul funcționarilor europeni goniti, să aducă ofițeri egipteni.

Cu toată agravarea situației se speră că se vor înlătura complicațiuni internaționale; cu toate acestea trebuie să se aștepte o campanie franceză în contra sultanului.

Ziarul »Matin« este informat din Tanger că conflictul franco-marocan se agravează. Sultanul Marocului a refuzat să primească pe locotenentul Amis, trimis la Fez să întărească misiunea militară franceză.

Toți francezii au plecat dela Fez.

Criza este mare.

Ministerul de externe al Franței confirmă că plecarea misiunii franceze la Fez, în Maroc a fost amânată.

Din Tanger se depeșează Agenției Reuter că niște triburi indigene ar fi înconjurat orașul Alcazar cerind să le fie predați consulul francez și un orașean englez și amenințând, pentru caz contrar, cu distragerea orașului.

Approape de Casa Albă, indigenii au incendiat ferma unui Englez.

Demonstrație navală contra Turciei. Constantinopol, 24 Decembrie. De oare-ce poarta întârzie de a da răspuns la nota trimisă din partea marilor puteri *Austro-Ungaria* și *Rusia*, marii ambasadori ai acestor mari puteri au declarat, că pretențiile lor vor fi spriginite prin o *demonstrație navală contra Turciei*. După aceasta s'a ținut o conferință, la care au participat toți ambasadorii și atașaii marilor puteri. În această conferință marele ambasador al Germaniei a intervenit în interesul păcii rugând poarta să cedeze pretențiilor marilor puteri.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 27 Decembrie 1904.

— **Profesoară la universitate.** Zilele trecute o domnișoară, cu numele Elsa Richter, după ce a făcut examenele de profesoară la universitatea din Viena, și n'a luat doctoratul, a cerut prin o petiție către facultatea de filosofie să fie habilitată ca profesoară la aceeași universitate. Senatul universitar încă și-a decis în cauza asta, probabil cererea domnișoarei doctor i-a adus în mare perplexitate pe savanții profesori, căci și ei stau la îndoială ce să facă.

— **Crăciunul papei.** Din Roma se vestește, că pontificele Piu X. Sâmbătă a primit colegiul cardinalilor în audiență, în a căror nume arhiepiscopul *Oreglia* a talmăcit sântului părinte felicitările colective din incidentul sârbătoarei Nașterii Domnului.

— **Mulțumită publică.** La fondul „*Masa studenților*” din Brad au intrat următoarele dărui:

1. Dela „*Oravițana*”, institut de credit în Oravița și Dr. Ioan Nedelcu, adv. drept *cumund eternă* pentru fericiții Dr. Alexa Manginca și Ecaterina Trăilă n. Boborongi 40 cor., 2. Dela Ioan Irimie, preot în Mesteacăn (Zarand) pentru fiica sa, preoteasă Victoria Coif, răposată la 5 Decembrie a. c. și pentru ginerele său Constantin Leuca, fost preot în Lazuri 10 cor.

In veci pomenirea lor.

Comisiunea administrativă.

— **Tragedia priecesei Luisa.** În timpul din urmă toate ziarele europene se ocupă din nou de contesa Montignoso. Din Drezda se telegrafează că prințesa Luisa, fosta moștenitoare de tron a Sacsoniei a sosit în 22 Dec. înainte de amiază acolo cu speranța să-și revadă copiii și să le poată da în persoană darurile de crăciun. Dar din partea curții Sacsoniei s'au luat toate măsurile posibile ca să se împedecă această revedere.

Despre acest caz s'au trimis următoarele telegrame:

Drezda, 23 Dec. Contesa Montignoso a sosit aici ieri înainte de amiază. A voit să pătrundă în palatul regal ca să-și revadă copiii, dar poliția a oprit-o. Atunci ea a scris regelui, care era la vânătoare, și care a fost înștiințat telegrafic despre acest caz. Regele nu-i va satisface dorința contesei. Fiecare pas al contesei e urmărit de detectivi.

Drezda, 23 Dec. Contesa Montignoso a sosit la Drezda din Lipsca. A mers direct spre palatul regal, era acompaniată de avocatul ei Zehme. Unger, inspectorul de poliție a împedecat-o pe fosta moștenitoare de tron de a intra în palat. Contesa s'a dus la hotel Bellevue unde și-a luat oada. La amiază a fost consiliu de ministrii, în care s'au sfătuit asupra vizitei contesei. Poliția a fost informată la timp despre intenția contesei, și a luat toate măsurile pentru a se împedeca scandalele. Din cauza aceasta s'a zădărnicit visita fostei moștenitoare de tron.

Drezda, 23 Dec. În cercurile dela curte e mare agitație din cauza vizitei neașteptate a contesei.

— **Congres național american.** Din Statele Unite se anunță că congresul național al Statelor Unite nord-americane s'a amânat până la 5 Ianuarie 1905.

— **Monumentul regelui Milan.** Încă de pe când trăia Milan se hotărise să se ridice un monument în Niș, votându-se o listă de subscripție. S'au adunat numai încă 30.000 franci căci a fost interzisă de către regele Alexandru ori-ce subscriere. Bani strănși aveau să se întrebuinteze la înființarea unei fundații militare. Din cauza aceasta s'a născut un proces cu orașul Niș. Zilele trecute s'a hotărât să se ridice cu ei un monument regelui Milan.

— **Emigranți japonezi.** Prin Cernăuț au trecut în ziua de 18 Decembrie st. n. niște comercianți japonezi cu familiile lor în număr de 1400, venind din Rusia.

Japonezii și au continuat drumul spre Canada.

— **Un portret al M. S. Reginei.** Societatea culturală „*Steaua*”, va pune în curind în vânzare un admirabil portret al M. S. Reginei Elisabeta, lucrat în iluminatură bizantină de cunoscutul pictor Costin Petrescu.

Acest portret, artistic executat în atelierele cunoscutului stabiliment grafic I. St. Rasidescu, va avea o dimensiune de 44 cm. pe 29 cm. și se va vinde cu neînsemnatul preț de 40 bani.

— **O profecție realizată.** Un autor din veacul al 18-lea Sebastien Mercier, în romanul său anul 2440, prevedea deșteptarea Japoniei la viața europeană. Își imagina chiar că Japonia va lua din Franța ideile umanitare ale epocii.

Intr'un capitol, uitat astăzi, ca și întreaga operă, Sebastien Mercier desemnează pe un japonez — japonezul din zilele noastre — îmbrăcat europeaneste, cu armată instruită de ofițeri străini, cu o constituție luată din spiritul legilor și o justiție întemeiată pe tratatul delictelor și pedepselor al lui Beccaria.

— **Tunelul de sub canalul La Manche.** Camera de comerț din Londra a emis un vot prin care invită guvernul englez să construiască un tunel între Dover și Calais, unde marea n'are decât o adâncime de 54 de metri.

Tunelul va avea o lungime de 36 de kilometri. Importanța acestui tunel pentru comerțul internațional e d'o însemnătate incalculabilă, de oare-ce, după construirea tunelului, comunicațiunea între Anglia și continent nu va mai depinde de capriciul uraganelor.

— **În contra vieții țarului.** Se telegrafează din Petersburg: Guvernul rusesc a primit din mai multe părți din străinătate informațiuni sosite din izvoare sigure, că se pregătește un atentat în contra vieții țarului.

— **Căsătoria regelui spaniol.** Ziarele din Berlin aduc următoarea știre senzatională: Regele Spaniei *Alfonzo* se va căsători cu principesa *Maria Antonetta* de Meklenburg-Schwerin. Logodna se va serba deja în luna Februarie a anului viitor.

— **Ocuparea insulelor Tonga.** Din Sidney (Australia) i-se telegrafează agenției *Reuter*, că guvernul englez a decis ocuparea și adnexarea insulelor *Tonga*. Vapoarele de război trimise acolo au primit ordin, ca să arboreze tricolorul englez pe insule. Insulele *Tonga* formează un arhipelag compus din 182 de insule și sunt situate în oceanul atlantic. Această grupă de insule productive și bogate erau deja de mult timp amenințate cu adnexarea la coloniile engleze. Acum în fine s'a împlinit, de ceea-ce le era așa de teamă locuitorilor insulelor, care de altfel nu prea simpatisează cu Englezii cuceritori. Poporul ce locuiește pe aceste insule, în număr de 25.000, e singurul trib australian, care a primit cultura europeană și s'a acomodat ei. Poporația e fără excepție creștină; mărturisește credința protestantă. Tongaezii se îmbracă europeaneste, școlile lor sunt în multe privinți chiar mai bune de cât cele din Europa. Toți știu ceti și scrie și cei mai mulți vorbesc perfect limba engleză. Țara lor e foarte productivă, ear clima cât se poate de plăcută și sănătoasă: țara aceasta e un adevărat paradis. Anglia nu a trebuit de cât să-și întinză mâna

spre a ocupa această țară mănoasă, care de altfel nici nu s'ar putea mult împotrivi, de oare-ce chiar și regele lor *George II.* trăiește din subvenție engleză. Deci de azi începând imperiul britanic e cu 182 de insule mai bogat și cu 25.000 de suflete mai populat.

— **2,000.000 de locuitori în Berlin.** Unul dintre orașele, care s'au dezvoltat mai repede, e Berlinul. Se telegrafează acum din Berlin că în luna aceasta populația capitalei imperiului german a atins numărul de două milioane locuitori.

— **Sinuciderea lui Syveton.** D-na Syveton invitase Joi după amiază pe mai mulți șefi naționaliști, printre care Jules Lemaitre, Francois Coppé, Villéneue, și pe editorii ziarelor naționaliste, cărora le-a cetit depozițiunile ce le-a făcut la instrucție în afacerea morții soțului său, depozițiunile deja cunoscute.

După Gaulois, d-na Syveton s'a plins amar că câte-va ziare naționaliste au răspândit șovonul că ea ar fi asasinat pe soțul său.

Din contră, prin moartea soțului ei, ea a suferit o mare pierdere materială, ce d'abia va putea fi compensată prin pensiunea de 150 mii franci, valoarea asigurării.

Declarațiunile d-nei Syveton au făcut o penibilă impresiune.

D-na Syveton a făcut la instrucție o depoziție diferită de primele sale declarațiuni.

Ea a spus că intrând în cabinetul de lucru al soțului său, l'a găsit cu capul în soba de gaz, capul îi era acoperit până la urechi cu ziare.

Expertii au declarat că această împrejurare, necunoscută până acum, explică marelui procent de oxid de cărbune găsit în sângele lui Syveton.

— **Ziarele mai noi aduc știrea senșatională, că doamna Syveton a fost deținută.** Imprejurarea asta dă ansă la presupunerea că Syveton a murit de moarte silnică. Asupra acestei dețineri se vestesc din Paris următoarele amănunte:

Ziarul *Petite République* anunță, că medicul de tribunal Ogier a găsit în intestinele lui Syveton urme de morfiu. Se crede, că Syveton pentru aceea a luat în suși morfiu, ca să moară mai iute; se presupune însă, că alții l-ar fi înveninat.

Doamna Syveton de altcum Sâmbătă a fost de nou ascultată la judele de instrucție. Ea o fasionat cu această ocaziune, că îndată ce ia mărturisit crima părintelui ei mașter, ea singură (doamna Syveton) a căutat să păciuiască atât de fca ei, cât și pe bărbatul acesteia, ginerele ei. Au hotărât deci să acopere turpitudinea criminalului, rugându-l însași doamna Syveton (așa mărturisește dinsa) să părăsească Franța și să se stabilească unde-va în străinătate sub nume fals, până-ce acasă va fi uitat. Syveton însă decât să se exileze, mai bine a preferit moartea.

În urma acestei fasionări a doamnei Syveton, care diferă de cele făcute mai înainte, judele instructor a ordonat mai multe arestări, între altele și pe doamna Syveton. Deținerea aceasta a produs senșatia colosală în capitala Franciei.

Autopsia făcută a dovedit intestinele lui Syveton morfiu în cantitate foarte mare. Medicii sunt de părere, că Syveton dormia, pe când gazul mortifer îi stinsese și cea din urmă schintea de viață.

O călă cu praxă de 7 ani în branșele de *specerai, ferărie* și Testile posedă limbile: Germană, Română și Maghiară, și caută un post la o casă *onestă*, cei interesați să se adreseze la Red. acestei foi.

Dr. VICTOR D. GRAUR

medic universal, profesor calificat de școale medii p. studiul igienei.

Institut de dantură medicală și pentru tehnica de dinți.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I., vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de făci. Dantură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări cu cement, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimice curat. Operațiuni diferite la așezarea coroanelor de dinți. Coroane de porcelan și aur conform indicațiunilor specialiștilor savanți. Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de cauciuc. Dinți și dantură întregă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

PARTEA LITERARĂ.

Alexandri

și

13

Românii din Bucovina

— Material biografic* —

(Urmare¹).

V.

„Timpul gloriei din Cernăuți“ numește poetul, tot acolo, zilele puține petrecute la sfârșitul lui Decembrie 1866 în cercul prietenilor săi entuziaști.

De-aci luă drumul peste Lemberg și Viena, la Paris, de unde continuă a le trimite material literar pentru foaie.

Întâiul semn de viață, trimis din Paris prietenilor săi era însă o scrisoare dintre cele mai importante din acest timp, — importantă, fiindcă în mod obiectiv ea tratează despre influența Hurmuzacheștilor în Bucovina și atinge una din cele mai gingașe chestiuni politice, vorbind despre Cuza. Iată cuprinsul acelei scrisori, interesantă și pentru mărturisirile personale ale poetului.

Paris, Februarie 1867²).

„Iubite Alecu. — Am primit chiar acum revasul tău din 3 Februarie și îți răspund îndată pentru ca să te felicit că ai fost ales deputat. Alegătorii au probat că știu a prețui onorabilitatea caracterului, patriotismul înfocat și inteligența dezvoltată prin studii serioase. Dacă s'ar putea ca să fie compusă Camera Bucovinei tot de oameni ca tine și ca frații tăi, negreșit că soarta Românilor de acolo ar ajunge la un mare grad de fericire. Ori cum să fie însă, eu am bună sperare că de și în număr mic, voi câți-va oameni cu bună credință și devotament veți face mult pentru a nimici tendințele dușmane ce cată a lovi în naționalitatea română. Când se face un început, și când începutul e bun, el prinde rădăcină și dă fructe mai târziu. Ferice de aceia ce sunt chemați a pune cea dintâi piatră la edificiul social al unei țări; în mâna lor e viitorul, și acel viitor îi ridică la înălțimea de strămoși.

„Ai avut teamă că m'ași așeza pentru eternitate în Paris? — De aș avea vre-o zece ani mai puțin în spinare, poate că ademenirile acestui oraș m'ar aduce în stare a viza farmecele luncii dela Mircești; însă așa precum mă găsesc astăzi, cu părul cărunt, crede-mă că aspir neconținut la dulcea monotonie a vieții câmpenești. În centrurile cele mari de civilizație, omul se perde și se simte încrețit de tristul egoism ce domnește în atmosferă. Interesele meschine devin o a doua natură și reduc omenirea la un grad de înjosire vecină cu decadența.

„Prefer dar de o mie de ori simplitatea patriarhală a țeranilor noștri, și acea pacinică mulțămire ce pătrunde sufletul în mijlocul câmpiilor noastre, unde tot încă suflă câte o boare de poezie.

„Cu toate aceste, îmi place Parisul și spiritul ce caracterizează pe Francezi: sunt un vechiu student din Paris, prin urmare mă găsesc aici în elementul meu din copilărie, dar Moldova are mult, mult farmec.

„De când am sosit aici, am văzut de câte-va ori pe fostul Domn, Cuza, și am vorbit multe de toate cu el.

„Acum înțelege greșalele ce au făcut în timpul domniei sale. ... ce folos însă! prea târziu! El petrece în Paris o viață cu totul retrasă, viața de familie, căci are o mare slăbiciune pentru copiii lui, și seamănă a nu regreta nici de cum mărirea poziției ce au pierdut. Visul său este de a se încuiba la Ruginoasa și de a asista ee acolo ca un spectator la transformările politice-sociale a României. Un fenomen curios în analele ambiției princiare, este următorul:

Printul Carol nu are mai călduros partizan decât printul Cuza! — Cât pentru Sturdza, Bibesco și Stirbey... sermanii! tot încă sperază că se vor învrednici a mai mușca din plăcinta domnească...

„Am fost de am vizitat palatul expoziției universale. E un lucru gigantic. Vitrina română promite a fi destul de frumoasă. Mai multe ziare au pomenit de dansa până acum; nu știu cum or fi produsele, cât pentru decorul vitrinei, e foarte plăcut și are un ce original. — Fratele meu au făcut tot.

„Am auzit că în deosebitele secții a Camerei din București, s'au respins proiectul de lege pentru transmutarea Curții de Casației la Iași. Printul Carol au declarat lașan lor că ori-ce s'ar putea întâmpla, aceea transmutare se va realiza...

„Fie ce-a fi; lucrurile se încercă la noi, căci în loc de a ne căuta de păcate, noi umblăm după cai verzi. — Nu am primit încă pachetul ce mi-ai expediat: îți mulțumesc însă de două ori, și pentru broșurele ce îmi trimiți și pentru felicitările de anul nou ce mi adresezi. Felicitările frățești fie cât de târzie sunt totdeauna bine primite.

Al tău vechiu amic V. Alexandri.

Făgăduința, făcută în cuvântările de ocazie și în scrisorile sale, Alexandri o ținu cu o statornicie vrednică a fi scoasă la iveală. Din emanarea culturală a Românilor bucovineni și-a făcut o adevărată problemă de viață și aproape tot ce seria acum, pune la dispoziția conducătorilor „Societății“. Găsise ceea-ce-i trebuie ori cărui scriitor, pentru a produce cu pasiune: un public cunoscător și însuflețit, prietenii ce-l îndemneau neîncetat.

Redactorul „Foi“, dela moartea lui Dimitroviță, era Ion al lui G. Sbiera, academician de pe atunci încă, om de litere, pregătiri serioase, care după decederea lui Pumnul³) ce învăli în doliu adânc întreaga Bucovina, deveni urmașul și la catedra acestuia.

Prin schimbarea redacției, foaia nu suferi nimic, din potrivă articolele mai șerșe fură înlocuite cu cercetări literare temeinice și, cu toate deosebirile de păreri ce nașteau adeseori între redactori și Georgi Hurmuzachi, acest foarte cult și fin bărbat, organul societății continuă să apară în bune condițiuni până la sfârșitul anului 1869.

În tot timpul, Alexandri continuă să fie cel mai strălucit colaborator al ei. Seriau ei și alții, bine și folositor, mai cu seamă Georgi Hurmuzachi, a cărui claritate în expunere și îngrijire a limbii se apropiau de același însușiri ale frate-său Alecu. Dar recordul tot Alexandri îl ținea. Îi era de altfel și la îndemână, de oarece „Convorbirile“, abia se plămădiseră, și o altă revistă potrivită nu avea.

După plecarea sa din Cernăuți Alexandri a mai publicat în reviste: Millo, director, comedie; Barbul lăutarul, cânticel comic; Surugiul, cânticel; Arvinte și Pepelea, comedie și un șir de poezii ca Strofele perdute⁴), însoțite de un giuvaer de scrisoare — cu data 30 Septembrie 1867, din Mircești:

Iubite Alecu.

„Un amic al meu are obiceiul, când se află în nevoie de bani, a cotrobăi prin toate saltarele mobilelor și prin o mulțime de felurite cutiute, și mai totdeauna el găsește câte un galbin, doi, perduți în acel cafarinaum.

„Asemenea am urmat și eu după plecarea ta dela Mircești. Am deschis un mare portofoliu de marochin, în care stau înghesuite de ani întregi un nemol de hârtii: proiecte de legi de pe timpul când eram ministrul treburilor străine, note diplomatice, planuri de piese de teatru, povești începute, etc.

(Va urma)

*) Intimplată la 12/24 Ianuarie 1869.

4) Strofe scrise fiind bolnav la insula Prinehio (1845); Lupul și maimuța (1845); Visul fericit (1846); Pe albumul unei copilărie (1848); P9 un album necunoscut; Pungulița: Călătorul; Pe un mormânt: nu epita. — Mai târziu continuă poeziile Viscolul, frumoasa descriere a iernii din Mircești; Tînăra Creolă, textul împreună cu compozițiunea muzicală de Nazievici a poeziei „Tătarul“; idem cu melodia de Vorobchievici a poeziei Barcarola venețiană.

ECONOMIE.

Arad, 27 Decembre st. n.

Sărăcia și avuția.

disertațiune citită în adunarea generală a reuniunii învățătorilor români din Siria la 16/29 August 1904.

(Urmare).

În aceasta privință, școala poporală trebuie să revină la cele de mai înainte, trebuie să recunoască, că creșterea sau educațiunea bisericească — morală și cea socială-civică, trebuie pregătită în mlădițele omenesii tocmai așa — dar cu preferință, cum se pregătează și se dresază copilul în cetit, scriere, socoată și toate studiile. Fără aceasta omenimea prin instruire devine la desteritate, capătă cunoștințe mai largi, dar încă tot în analogia animalelor rămâne, căci viclenia vulpei e de poveste, desteritatea papagaiului, întru a imita vorbirea, ori a paserilor de a face cuib, e de admirat, dar ele tot animale rămân. Omul are menirea, nu numai a fi învățat, isteț și dester, ci a fi și iubitor, generos, prudent și a fi stăpânul pământului și al întregii naturi³).

Ce privește adunarea tinerimii la școala poporală, aceasta e obligatoare, dar nu avem să rămânem la atâta, ci omenimea trebuie convinsă că, moralmente și în interesul propriu e obligator, și mai pe sus de toate trebuie să instruăm și se prefacem astfel de școale, cari poporul să le recunoască că sunt de folos și sunt indispensabile. Părinții și elevii atari școale le va privi nu de ceva sălnic și ceva superflu, ci ca și un lucru de mare câștig pentru ei.

O astfel de școală, numai cu împărțirea mai cu scop practic a materialului de învățământ, se poate face, eliminând dintre obiecte de valoare mai practică.

Dacă școlarul, educațiunea și cunoștințele reale acasă în familie trebuie să învețe, s'ar putea întreba: ce rămâne dar școlarii? Cetitul și scrisul, puțină geografie socoată și cântare, nu e destul. Dacă școlarul eșind în al 14-lea an din școală, nu are cunoștințe mai vaste despre istoria naturală, nu cunoaște împărăția animalelor a plantelor și mineralelor, dacă nu are barem ceva idee despre puterea forțelor fizice a naturii și tehnice, nu poate prinde cursul lucrurilor ce îl așteaptă. Înzădar tăria lui corporală și voința lui firmă în economie, dacă el nu știe cauza, de ce trebuie pământul zdrobit și frământat, adică pe lucrat, nu știe, că plantele trag cu mustețele rădăcinilor sale anumite săruri sau elemente chimice din pământ, aceasta le este viața și scopul, ear' ca aceste săruri să le peată trage din pământ, pământul trebuie rărit și mărușit.

La obiecționarea, dacă aceste cunoștințe aparțin școlarii mai înalte s'au de specialitate, se răspunde: că da, dar' nu se poteste o instruire completă, ci numai cunoștințe intuitive, și dacă în școala poporală se poate învăța, cântare armonioasă de pe note, apoi muzica și fel de fel de istorii, și acestea se pot învăța.

(Va urma).

*) Din noul volum de Scrisori, ce se va tipări în grăjirea d-lui H. Chendi și a d-șoarei E. Carcalechi.

1) A se vedea Voința Națională dela 4 Decembre 1904.

2) Scrisoare inedită. Originalul în proprietatea d-lui I. G. Sbiera. Copia a bine-voit a ne-ostace d. profesor Radu Sbiera.

Bibliografie.

A apărut și se află de vânzare la institutul grafic „Minerva“ București (România) următoarele cărți:

Sate și mănăstiri din România N. Iorga	Cor. 2.50
Pe drumuri depărtate N. Iorga	1.50
Dureri înăbușite M. Sadoveanu	2.—
Șoimii M. Sadoveanu	1.50
Tainele cerului Haralamb G. Lecca	1.50
Poesii Haralamb G. Lecca	1.50
Moșnegul dela munte N. Papahagi	1.50
Calendarul „Minervei“	1.25
Poesii de Maria Cunțan	1.25

A apărut:

„12 cântece de școală“ pentru 2 și 3 voci de T. Popovici. Prețul fiecărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto. *Cântările liturgice* pentru 3 voci de copii sau bărbați; legătură de lux; prețul 3 cor. plus 20 fil. porto. Editura Librăriei arhidiececesse din Sibiu (Nagyszeben).

Cuprinsul: Căetul I, pentru 2 și 3 egale. 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrile frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Țiganca. 8. Sunt fecior zdravăn. 9. Eu mă duc codrul rămâne. 10. Imn ocașional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireșar. 3. Cântece de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vițătoresc. 6. Astăzi sieriul.

Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de peatră. 8. Cucule peană galbenă. 9. Vivat țeara mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora oștilor. 12. Colindă.

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. 1. *Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa* schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite*, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul arhidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron*, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiuului, Silvașului și Belgradului*, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici*, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericăscă, Diverse*. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spedându-se banii înainte, — ori contra rambursă.

Redactor responsabil: Sever Bocu.
Editor-propietar: George Nichin.

INSERTIUNI și RECLAME.

CANCELARIA

arhitectului român

IOAN NIGA

ARAD,

Str. Atzél Péter Nr. 1.

(langă Crucea Albă.)

Primește lucrări de inginerie și arhitectură, indeosebi bisericii, școlale, cenzurări de zidiri

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvărgiu.

ARAD, Piața Libertății

langă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint căleat cumpăra p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul

și singurul institut de specialitate p. spălarea și curățirea rufelor

al lui

Bettelheim K.

ARAD, Aulich Lajos-u. 2.

Nr. Telefonului 184.

CIOBAN și NADRA

măestru zidar diplomat.

A. R. A. D. Deák Ferencz-utca 34 sz.

Avem onoare a aduce la cunoștința p. t. public ziditor, că sub firma de mai sus am deschis

un birou de zidire

Primim tot felul de lucrări de zidit și anume: zidiri noi, transformări de zidiri vechi, construirea de frontispicii cu materie ori fără materie atât în loc cât și în provincie, pentru garanță de 3 ani.

Primim construiți de planuri, facer de bunget pentru prețuri foarte ieftine.

299

Cu toată stima:

CIOBAN și NADRA.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de clasornice și bijuterii.

Nr. Telefonului 63.

Cărbuni de peatră

de Petroșeni pentru Salon.

Briquette de cărbuni rotunzi de Tata.

Briquette de cărbuni

„ILSE“

de Prusia

cel mai ideal material de încălzit.

Se capată pentru prețurile cele mai culate cu transport la

ROTH JÓZSEF

— întreprindere de transport de mobile. —

ARAD, Eötvös-utca 3. sz.

HEGEDÜS JÓZSEF

ciasornicar ARAD. juvelier

— Piața Boros Béni și colțul străzei Nador. —

Chronometre Alpina

Cel mai
ESCELENT
ciasornic
al veacului.

Union
Horlogère
BIENNE-GENÈVE.

Cadouri de Crăciun și Anul nou.
Prețurile cele mai ieftine.

Mutare de prăvălie!

Am onoare a avisa respectuos pe on. public că mi-am mutat prăvălia, care corespunde pe deplin recerintelor moderne, în palatul contelui Nádasdy.

Tot odată rugând spriginul onoratului public, rămân

Cu deosebită stimă:

Brunner Béla

Prăvălie pentru haine de modă de bărbați, obiecte de artă și de specialități.

Arad, Piața LIBERTĂȚII, Palatul contelui Nádasdy, colțul străzei Farray.

Țigle Căramizi

mai departe țigle pentru poduri de case 4 cm. de groase, țigle pentru fântâni, țigle pentru traverse, și ori-ce alte țigle necesare la zidiri se fabrică în cantitate mare la stabilimentele fabricii de țigle și cărămizi dela Micălaca. — Proprietar al firmei

Pollák Sándor

— ARAD, BIUROUL CENTRAL. —

293

ARAD, Haltér Nr. 1. Telef. 206 și 255

Condițiuni favorabile de plătit, prețuri echitabile.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

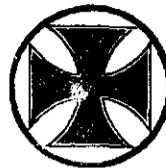
Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, țintiri de ureche, bătaie de inimă, sgârșiri de inimă, astma, anzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftel de mâncare, răceală la mâni și picioare, slăbirea peste tot, reuma, podagră ischias, vutul în pat, influența, înscămbie, epilepsia, circula-

sia neregulată a sângelui și contra multor altor boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Inșusirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele aflătoare, care pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurdrei, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii cari prețuiesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedea aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta“ care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și răspândit.

Chiar și iefinătatea estraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înțetire.

206

Prețul aparatului mare e Cor. 6.

folosibil la morburî învechite

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la copil și la femeii de consti-

tutie foarte slabă.

Locul central principal de vânzare și expedare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán

Atențiune la firmă!

S'a deschis

Bazarul de pe piața Libertății

unde se vind pentru prețurile cele mai culante tot felul de obiecte pentru

cadourî de crăciun și anul nou

precum: ciorapi, tricouri, jucării, obiecte pentru fumat, săpunuri parfumate, ciorapi pentru bărbați, dame și copii, giamentane de școală și piață, măsae și batiste alte multe lucruri alese pe cari nu le înșiram aci.

Cu deosebită stimă:

450

Rosemberg József

BAZARUL CEL MAI IEFTIN!

In urma lichidării și a sistării prăvăliei mare

desfacere de marfă sub prețuri cu învoirea autorităților

la firma

GEBHART J. și Fiul

Arad, Piața Andrássy Nr. 16.

Sticlă, porțelan, lămpi, oglinzi, rame, articole de nickel și mare asortiment de diferite articole de lux.

Prilej extraordinar numai pe scurte zile!

TIPOGRAFIA
„TRIBUNA“

ARAD, Strada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotaținne modernă, primește spre executare ori-ce lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în ori-ce mărime, registre pentru bănci, invitări la petreceri și cununii, plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebreale, cărți de vizită, etc. etc.

⊙ ⊙ *Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.* ⊙ ⊙

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Având în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai lute răsunet acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.

